Kristus og de studerende.

Af C. Skovgaard-Petersen.

(Sluttet.)

Og dog raaber Folk om en saadan Adam Homo: se han har Opdragelse! Hans fine Tone og „charmante Væsen" — det er Opdragelse, sand Opdragelse! — —

Men hvad i Alverden hjælper den Opdragelse et Menneske, der ikke kan drage et Menneske op? — Og det kunde al Adam Homos „Opdragelse" ikke; og det kan alt, hvad den gudløse Verden kalder Opdragelse, ikke — — — Om Jeremias, den Gang han laa paa Hulens Bund, havde kunnet bukke som en Dansemester og tale som en Engel, og om han havde haft Dannelse og Kundskaber som den fineste Gentleman, kunde det have draget ham op? kunde det hindre ham i at synke? — Vi ved det godt: hverken fine Manerer eller Naturlighed, eller harmonisk Udvikling eller praktisk Sans eller alt, hvad man ellers ved at nævne af samme Art, — — intet af alt det kunde holdt ham oppe, da han paa Hulens Bund sank i Dyndet; — og intet af alt det kan standse et Menneske i det store Syndefald, hvori han befinder sig, eller drage ham op af Dyndet, hvori han er sunken. Og derfor kalder jeg den Opdragelse, der kun bestaar i alt sligt, for Skinopdragelse, thi den mangler i Virkeligheden den opdragende Magt.

Der maa en helt ny Kraft til derovenfra, hvis vi skal drages op af vor inderste personlige Nød og hjælpes i vort store hjælpeløse Fald.

III.

Er der da en saadan Kraft i Verden?

Ja, lovet være Gud, som giver os Sejr ved Jesus Kristus vor Herre! — Der er sand og levende Opdragelse mulig.

Hvorfra kom den opaddragende Magt for Jeremias, da han laa paa Hulens Bund?

— Den kom fra Kongen og fra Kongens Tjener. — En af Kongens Tjenere saa Jeremias ligge paa Bunden af Hulen, — løb til Kongen og fortalte det, og Kongen sagde: „gaa hen, drag Profeten Jeremias op af Hulen, inden han dør". — — — De samme Ord har Himlens og Jordens Konge talt over os. Han saa vort Fald fra Paradistærskelen, han ynkedes over det faldne, og han gav sin Tjener, ja sin enbaarne Søn det Bud: gaa hen og drag den faldne Slægt op, før den dør! — — Og han ser den Dag i Dag, hvordan Mennesker i Tusindtal midt i alt, hvad de kalder sin Opdragelse og lærd Opdragelse og moderne Opdragelse, dog synker og synker og atter synker; — han ser det, og han ynkes! — Ogsaa over Dig, den enkelte Sjæl, ynkes han; han ser jo ogsaa, hvordan du overlabt til dig selv vil synke dybere og dybere; han kender den Kamp, som du maaske i Løndom har stridt for ikke at synke; — og det Bud er udgaaet fra den Herre Zebaoths Aasyn: gaa hen, drag den Sjæl op, før den dør! — —

Jeg hører vor himmelske Fader tale det Bud til sin Søn, og jeg hører Guds Aand gentage det samme Bud til hver en Lærer i denne Slægt: gaa hen! drag denne Slægt op, før den dør!

Kun Livet i Kristus Jesus er s a n d Opdragelse, thi kun det har Magt til i Sandhed at drage os op!

— — — —

Hvordan bærer Jesus, „Kongens Tjener", sig da ad med at drage et faldent Menneske op? — Ganske som Kongens Tjener „Ebed-Melech", da han vilde drage Jeremias op . . . — — Fra Kongeborgen, staar der, gik han hen i Kongens Forraadskamre og tog derfra nogle Reb og nogle gamle Pjalter og Klude og gik ind i Fængslets Forgaard og kastede det ned til Jeremias i Hulen.

Er det ikke, hvad Jesus har gjort og gør den Dag i Dag? Han gik ned i Fængslets Forgaard, — hvad er „denne Verden" andet end en Fængslets Forgaard? — han tilkastede os „et Reb", og Rebets Navn er den frie Naade fra Gud vor Fader ved den Forsoning, som er i Kristus. Det Naadens Reb har han kastet til hele den faldne Slægt, — og det Reb har han ogsaa mange Gange og paa mange Maader kastet til Dig. Du fik det tilkastet i din Daab; Du fik det tilkastet maaske gennem Fa'er og Mo'r, maaske gennem Brober og Ven, — og gennem Ordets Forkyndelse utallige Gange. — — — Aldrig faar du sand Opdragelse i Eje og aldrig kan du som Lærer i Sandhed opdrage andre, før det bliver Alvor med at gribe dette den fri Naades Reb i Kristus. Men hvor mange af dem, der mener sig at være vel opdragne har gjort dette? De gaar paa Seminarier og Universitet, — de studerer Pædagogik og øver sig i „Praxis" og fortrøster sig til at have Lod og Del i „Tidens højere Opdragelse", — og saa glemmer de dog at gribe den eneste opad-dragende Magt i Verden. — — Forfængeligheders Forfængelighed! — — lærde Daarer og skinopdragne Pædagoger! — —

At kunne mer end sit Fadervor er dejligt — men i Sandhed at kunne sit Fadervor er dog det første og det største!

Hvad enten man er Seminarist eller Student, Barn eller Professor — al sand Opdragelse beror paa, at man med sin hele Sjæl faar grebet Guds Naade. Tager man ikke fat herpaa i personligt Alvor, saa bliver man siddende i „Dyndet", selv om man saa forresten har Stuffen fuld af Testimonier, akademiske Borgerbreve, af yderste Vigtighed, at man ærlig overvinder alt, hvad der kan hindre en i at faa fast personligt Tag om Naaden. — Og man burde kunne se, at alt det, der her træder hindrende i Vejen, ikke er Visdom, men Daarskab.

Lad os blive i Billedet med Jeremias. Hvad kunde have hindret ham i at gribe det tilkastede Reb? — Vi kan tænke os forskellige Ting.

Vi kan tænke os, at Jeremias havde givet sig til at se paa Rebet og undersøge det. — — Sæt Jer ind i Situationen. Han sidder i Hulens Halvmørke. Pludselig ser han et Reb komme dalende ned til sig. Han tager paa det — — ikke for at lade sig drage op — det falder ham slet ikke ind, — men for at beføle det i nysgerrig Forundring. Han tager maaske tilmed sin Lommekniv op (hvis han har haft en saadan!) og gør et Snit eller to i Rebet, giver sig til at tælle dets Fibre og Vindinger, sætter sig ind i „Rebets Teknik", udregner dets Bæreevne med 3 Decimaler! — og holder lange og lærde Monologer over Rebets Fortræffelighed. — — — — — — Vi kan jo gerne tænke os det, — ikke sandt? — eller er det i Virkeligheden ikke utænkeligt, at Jeremias skulde have baaret sig saaledes ad? — Vil ikke enhver give mig Ret i ,at sligt i hans Situation havde været Galmandsværk? — — Ja, men hvad er det alle de mange studerende gør, — — alle disse katekismuslærde Seminarister og Theologer, sidder ikke mange af dem og beføler og betrammer Naadens Reb — uden med en Tanke at tænke paa selv at lade sig drage op af det? — — — —

Op-Dragelsen forsumper i den døde Kundskabs Bedrag. — — —

Eller — — tænk Jer, at Jeremias, da Rebet blev kastet til ham, var bleven vred og ærgerlig; — vi kan jo have Lov til at tænke os det! Hvor let kunde Rebet ikke, idet det faldt, komme til at ramme ham i Hovedet eller give ham et Dask over Ryggen; — sæt saa, at han havde givet sig til at skjælde og smælde og raabt til dem deroppe: „hvad? kan I nu ikke lade mig være i Fred? sidder jeg ikke haardt nok i det i Forvejen? slaar I mig overiløbet." — — Vi kan jo tænke os, at Jeremias havde baaret sig saaledes ad; — — eller maa jeg ikke atter sige: vilde det ikke have været plat utænkeligt? — — Selv om saa Rebet virkelig havde „ramt" ham — — Gid dog alle de, hvem Guds Ord rammer i Hjerte og Samvittighed vilde forstaa det samme! — Guds Naade kan slaa haardt, men den er dog altid et Redningsreb, der gerne vil drage Synderе op af Dyndet. — Alligevel bliver den halve Verden vred og ærgerlig, fordi Ordet „rammer," og glemmer i Vrede og personlig Fornærmelse den frelsende Kærligheds-tanke. — — —

Op-Dragelsen strander paa Misforstaaelse og ond Vrede.

Eller den strander paa andre Ting. — — Sæt, at Jeremias havde raabt til dem, der kastede Rebet ned til ham: „Tak skal I have! Det er meget venligt af Jer; men jeg trænger aldeles ikke til nogen Hjælp fra Jeres Side. Hvad fattes mig? Jeg har det godt, hvor jeg er; — jeg skal ikke ønske mig bedre Lod,. — — — —Jeg maa næsten smile ved den Tanke, at Jeremias skulde have raabt saaledes; — prise sig lykkelig midt i Dyndet! Han maatte jo i saa Fald have manglet baade Syn og Lugtesans og den halve Forstand. — Var det ikke, fordi jeg ser Tusinder og atter Tusinder bære sig saaledes ad den Dag i Dag, — jeg vilde forsværge, at det var umuligt. Men Erfaringen overbeviser mig. — — Guds Naade kommer med Tilbud om at drage Sjæle op af Synd og Smuds, — og de svarer i Kor med Forhærdelsens Ufølsomhed: „Drage os op? — hvorfor? Vi har det jo godt, hvor vi er, og fattes intet." — — — — De har Øjne og ser dog ikke; Hjerter og forstaar dog ikke. — De har Smag paa Livet i Dyndet og vil ikke slippe det. — — —

Op-Dragelsen hindres af Kærlighed til Smudset. — — — Eller — tænk, om Jeremias havde sagt, da han saa Rebet blive kastet: „Det hjælper ikke, — det er for sent! Jeg vilde gerne op, men jeg sidder for dybt i det; var det kommet lidt før, saa var der Hjælp mulig; men nu er alt Haab ude; jeg er sunken for dybt, og jeg er for tung; Rebet kan ikke bære mig". — — De Tanker kunde jeg bedre forstaa; — — og dog vilde der heller ikke have været sund Sans i dem. — — Sunken for dybt! — skulde de 30 Mand, som Ebed-Melech havde med sig, ikke have magtet at drage een Mand op, selv om han saa sad i det til op over Ørene? — — Eller for tung! — hvad vil det sige? skulde et nyt Reb fra Kongens Forraadskamre ikke kunne bære een Mand, om han saa var nok saa tung? — — — Gaa ikke og tænk alle disse tunge, haabløse Tanker! Som om Naaden ikke skulde kunne hjælpe Jer, hvor dybt I end er sunkne, eller hvor tungt baade Hjerte og Regnskab er! — Guds Naade er mægtig til at frelse. Der er Kraft nok derovenfil til at drage selv den dybest faldne Synder op. — — Saa vist som Havet paa Dommens Dag skal afgive sine Døde og „Døden og Helvede" skal afgive sine, — — saa vist maa ogsaa Smudset her paa Jord afgive sine Døde, naar Naaden gribes i personlig Tro.

Lad da ikke Op-Dragelsen i ders Liv strande paa tunge Tanker om at være for tung, — ej heller paa død Kundskab eller Vrede eller Kærlighed til Smudset. — Vil vi uden Omsvøb og lærd Snak ærlig og enfoldig sætte os ind i Sagen, saa maa Eksemplet med Jeremias kunne vise os, at alle den Slags Hindringer og Undskyldninger er Daarskab til Hove, — Om nogen da hidtil har ladet sig nøje med død Kundskab eller er faret vild i Vrede overfor Kristus eller i smudsig Lyst — han stifte Sind! — Hvad er det for en Opdrager, som ikke selv er draget op? En saadan er snarere en B e drager end en O p drager. — — Naaden m a a gribes i personlig Tro, hvis Op-Dragelsen skal komme i Stand. Gør det derfor og forsøm ikke dette det ene fornødne!

Gribe Naaden, — I forstaar vel, hvad jeg mener dermed? Det er et Billede, men et Billede med Mening i. — Lad os ikke snakke i Gaader for hverandre. — At gribe Naaden er at bekende sine Synder i ydmygt Alvor og at sige Gud Tak for hans Mistundheds Storhed. — Syndsbekendelse og takkende Tillid — det er de to „Hænder", hvormed man „griber" Naaden. — — Det klinger ikke videre lærd og fint, — jeg føler det saa godt; — det er lige saa enfoldigt som med kraftig Næve at gribe om et Toug. Men det er dog det, der maa til, hvis Op-Dragelsen skal komme i Stand. Fra det Øjeblik, Syndsbekendelsen og Naadetak gaar Haand i Haand i ens Liv, er hele ens Personlighed underlagt en opaddragende Magt; — — man behøver da ikke selv at „klatre" møjsommeligt op — man kan det ikke en Gang; — men det bærer op ganske af sig selv. Guds Kraft deroventil drager os op, — vi ved ej selv hvorledes. Blot maa vi blive ved med at holde fast og ikke slippe Taget.

At holde fast er lige saa vigtigt som at gribe. Jævnfør Jeremias. — Men mange griber til og slipper Taget igen. Saa bliver det sidste værre end det første. Det bliver til aandelige Kolbøtter i Stedet for aandelig Op-Dragelse. — Vil vi drages op, maa vi ikke blot staa paa Vagt mod alt, hvad der kan hindre os i at gribe Naaden, men ogsaa mod alt, hvad der kan faa os til at slippe Taget, naar vi har grebet den. — Jeremias har sikkert holdt fast, — han har følt, at det gjaldt Livet; — men havde han givet Slip, hvad kunde da Grunden have været? — — Jeg kan tænke mig to Ting —: Træthed eller Svimmelhed.

Han kunde være bleven træt i Haand og Arme og derved falden ned igen.

Mod Træthed kender jeg kun et Middel: hold fast med begge Hænder. Man kan sagtens holde sig oppe med begge Hænder, men det kniber i Længden at holde sig med den ene. Men netop det er, hvad mange forsøger. Snart holder de fast med den Haand: Syndsbekendelse, men glemmer den frimodige Tak for Naaden; saa bliver Syndsbekendelsen tung og haabløs — og man bliver „træt". — — Snart holder de fast med Naadetakken, men glemmer den ydmyge Bekendelse af deres Synder; saa bliver Takken tryg og falsk; den bliver til ægte Sejrsbegejstring, der ender med Skuffelser over sig selv. I begge Tilfælde glider Naadens Toug en ud af Hænde. Op-Dragelsen afbrydes — man falder ned i Dyndet igen.

Ligesaa den svimle. Ogsaa Svimmelhed faar et Menneske til at give Slip og fører til Fald. —

Jeg kender kun et Middel mod „Svimmelheden": at se opad og aldrig ned. Drages man op af en Hu*, bliver man kun svimmel ved at se ned i det Dyb, hvorfra man kommer, men ikke ved at se op mod Lyset, hvorhen man drages. Mange Mennesker, i hvis Liv Naadens Op-Dragelse var i god Gænge, glemte at se op mod det høje Maal; i Stedet for saa de ned og syntes da, at de var komne saa højt op; de blev „store" i deres egne Tanker. „Svimmelheden" lammede Troens Greb — de slap, og de faldt.

Der er en egen Ynkelighed over de Mennesker, hvis hele Liv er en elendig Kredsgang af at gribe og slippe. De drages lidt op — slipper Taget, falder med en aandelig Saltemortale tilbage i Dyndet; ligger der og sunder sig lidt; griber igen om Naadens Toug; drages lidt op — falder igen tilbage og saa fremdeles. — — Stakkels fredløse Sjæle; de lever i aandelige Vejrmøller i Stedet for i aandelig Op-Dragelse.

Vær paa Vagt mod al Træthed og Svimmelhed, at det kan blive en stød og stadig Op-Dragelse, en fortsat Fremgang ved Guds Kraft i Lys og Sandhed. Og vær ikke bange for den sande Opdragelse, fordi den koster lidt Ve og Smerte. — — Den har sin Smerte, — det kan ikke skjules. — Da Jeremias havde klamret sig til Touget og begyndte at blive draget op, da begyndte ogsaa først Dyndet for Alvor at holde igen og trække ham ned. Han fornam Delthedens Smerte mellem det, som drog op, og det, som drog ned. — Hvor er det Menneske i Kristus, som ikke har fornummet noget lignende? Kødet begærer mod Aanden og Aanden mod Kødet; det gør ondt; men det skaar saa være. Der er noget deri, Gud ikke kan spare os for. — — Og denne Delthedens Smerte er ikke den eneste. Rebet har snæret Jeremias om Haand og Armhule — derom er der ingen Tvivl. Han har følt sig paa een Gang svævende frit uden Fodfæste og dog bundet og fanget. — Kristenlivet har samme Lidelse. At hvile i det usynlige fornemmes tidt som en ængstelig Svæven, — at være under Aandens Tugt som et snærende Baand. — Men disse Op-Dragelsens Smerter har deres Velsignelse. De er for os selv et mægtigt Vidnesbyrd om, at Op-Dragelsen virkelig er i Gang, — de er et Libelsernes Bevis paa Livets Frembud og Vækst. — Og de har deres Grænse. Gud sparer os for, hvad han kan. — Det er et smukt Træk — dette, at Ebed-Melech tog gamle Pjalter og Klude og kastede dem ned til Jeremias sammen med Rebet og sagde: læg dem under dine Skuldre! Naar selv h a n var saa omhyggelig for at tage lempeligt paa den, der skulde drages op, skulde saa Gud ikke være det des mere? Herren lægger Puder under, hvor han kan. Han lader os ikke lide uden Hensigt.

Derfor — lad os være frimodige og ikke forsage, selv om den sande Op-Dragelse fører lidt Lidelse med sig. — Naar alt kommer til alt, — hvad er saa Op-Dragelsens Libelser mod den Lidelse hjælpeløst at synke i Dyndet? Her er ingen Sammenligning mulig. — Der er unævnelig Fryd ved den Følelse: det bærer opad i mit Liv! — Gennem Fejl og Fald — maaske. Men dog er „Nedfaldets" Tider forbi. Jeg drages op mod Sandheden og Lyset, mod Fuldkommenhedens himmelske Maal — mor Guds Børns herlige Frihed.

Naar Op-Dragelsen i et Menneskeliv er i Gang, saa er Sangens Tider komne!

IV.

Livet i Troen paa Kristus er sand Opdragelse. Det er Kraften; det er Kærnen. Men dermed være ikke nægtet, at Opdragelsen har sine Ydersider, som ogsaa er værd at tage med. — — Vi husker de ovenfor nævnte Anskuelser, at „Opdragelse" bestod i: gode Manerer, Naturlighed, harmonisk Udvikling, praktisk Evne og Selvforglemmelse.

Der er en Sandhed i hver af disse Opfattelser; men hvis ikke Troen paa Jesus Kristus ligger bagved det alt, bliver det kun Skin og Skalkeskjul uden opaddragende Magt. Er derimod først Naadens Op-Dragelse i Gang, — — ja, da kommer ganske vist ikke uden videre alt det andet af sig selv. Et troende Menneske faar ikke lige paa en Stuts baade fine Manerer og praktisk Overblik o. s. v. — men han har ligefuldt Modtagelighed for alt dette. — Alle Opdragelsens Ydersider faar nu Rod i Personligheden, saa de ikke blot indøves udefra, men vokser frem indefra og derved undgaar al Hulhed og Ensidighed.

— — —

En levende Tro paa Kristus giver „gode Manerer"; — ikke i Ordets kalvefriserede, slikkede Forstand, men i sand og gediegen Betydning. — Troen, som ombanner et Menneskes Blik, saa der kommer Sjæl i Øjet, — og et Menneskes Ansigt, saa det kan naa til at skinne som en Engels, — den præger ogsaa et Menneskes hele ydre Optræden. — — Det gaar som med den besatte: da Herren havde uddrevet de onde Aander af hans Hjerte, da „sad han paaklædt og ved Sans" (Mc. 5, 15). Hans hele udvortes og „Maade at være paa" var forandret. — Den, der omgaas Gud, lærer ogsaa at omgaas Mennesker. Han lever i „det bedste Selskab" og bliver derfor det bedste Selskab værdig. — — Troen lærer os, som Paulus siger, „ikke at støde an i noget" (2. Kor. 6,3), men at give Agt paa „alt, hvad der har godt Lov paa sig" (Fil. 4, 8); — den fremelsker det, der er Kernen i al „god Maneer", — nemlig: Orden — „alt ske sømmelig og med Orden" (1. Kor. 14, 40) — Høflighed — „naar I gaa ind i et Hus, da hilser det" (Mt. 10, 12) — Velvillie — „værer velvillige mod hverandre" (Ef. 4, 32) — Renlighed — „hader endog den af Kødet besmittede Kjortel" (Juda V. 23) — og Takt; — kun det er Takt, som er i Takt med Gud.

Og samtidig med, at Troen giver „gode Manerer", hjælper den et Menneske til paa en naturlig Maade at være sig selv. Manererne bliver ikke en stiv Maske eller tom Form. Den troende er sig selv, fordi han har fundet sig selv i Angerens Selverkendelse og vundet sig selv i Troens Fornyelse. — Kun den, der finder og vinder sig selv, kan overhovedet være sig selv. — Paa enhver anden Baggrund ender „Naturligheden" i det søgte, det forcerede eller det frække. Paa Naadens Baggrund alene er Naturligheden fuldt ud naturlig, d. v. s.: et ægte Udslag af Personlighedens Særpræg.

Og det saa meget mere, som Troen udvikler det hele Menneske harmonisk. Uden Livet i Gud er al Tale om „harmonisk Udvikling" af det hele Menneske" en Fiction. Det bliver „en harmonisk Udvikling i Slægt med Strasburgergaasens, hos hvem Leveren udvikles saadan paa Bekostning af alt andet, at Dyret dør. — Men alt, hvad der udvikles i Gud, udvikles harmonisk. Guds Engle har aldrig skæve Vinger. — — Vel hedder det: „dersom din højre Haand forarger dig, da hug den af"; men det er netop for den harmoniske Udviklings Skyld; thi skal noget i Personligheden lide Skaar, saa er det bedre, at det uvæsentlige viger for det væsentlige, end omvendt. — Men allerhelst tager Troen hverken „Haand" eller „Øje" bort, men giver hver sit. Den gør Sjælen til et Guds Billede, Legemet til et Aandens Tempel; den udvikler Følelsen til Kærlighedens Følsomhed og fylder Samvittigheden med Hellighedens Stemme; den tilintetgør Instinkternes Anarki og sætter Stik paa Kræfternes Kaos; — den lægger alt ind under Villien og Villien ind under Gud. — — — Al ægte harmonisk Udvikling af Personligheden begynder med Guds Fred og ender der, hvor Gud er alt i alle.

Og denne Personlighedsharmoni, som Troen fremmer, er ikke blot af „dekorativ" Art; — det er ikke en Harmoni, der bestaar i en fortsat Række „plastiske Attituder" af Sjæl og Legeme, men det er selve Sundhedens Harmoni, og derfor er den af praktisk Værdi og ruster et Menneske til at klare sig selv i det praktiske Liv. — Troen gør praktisk. — Den Praktisthed, der ikke har Troslivets Baggrund, er enten udvortes Tusindkunstneri eller samvittighedsløs Opportunisme. Derfor er det for overfladisk at sætte den sande Opdragelses Kendetegn i at være praktisk. Dog kan det praktiske heller ikke undværes. Er et Menneske en raadvild Fugleunge, eller en Klods og Kejte, der hvert Øjeblik bliver rendt over Ende, da mangler hans Opdragelse noget. — Men „drages man op" i inderste Forstand af Troen paa Kristus, da lægges ogsaa Grundvold til sand praktisk Evne. — Troen giver evigt Overblik over Menneskelivet, og hjælper derved til praktisk Overblik over den enkelte Situation. Den gør os Jesus lig ogsaa deri, at „han vidste selv, hvad han vilde gøre" (Joh. 6, 6). Han var „Situationens Herre", fordi han var Guds Tjener. —

Og endelig: Troen paa Kristus gør selvforglemmende. Man kan ikke uden videre sætte Opdragelsens Indhold i Selvforglemmelse og Selvopofrelse, — thi der kommer alt an paa hvorban og hvorledes. Men Selvopofrelse er lige fuldt en uundværlig Side ved al sand Opdragelse. Den, der ikke kan ofre sig selv for en stor Ide og glemme sig selv i en stor Sags Tjeneste, han er ikke i fuldeste Forstand „vel opdragen". — — Men Troen paa Jesus Kristus er den største Bevægkraft til Selvopofrelse i den største Sags Tjeneste. — — — „Hvo, som mister sit Liv, skal vinde det."

Saaledes vokser alle Opdragelsens udvortes Sider ud af Naadens Op-Dragelse i Troen paa Kristus, — eller de beredes og grundlægges i alt Fald ved denne den inderste Op-Dragelse. — Baade i evig og i mnneskelig Forstand har Kristendommen altsaa en opdragende Magt. — Vil vi derfor o p drages og ikke b e drages, saa lader os blive kristne med Liv og Sjæl.

— — —

Vi lever i en Slægt, der drages ned af mange, mange Kræfter — af Menneskesjælens egen faldende Vægt, af de sociale Misforholds onde Samvittighed, af kulturel Overmættelse og af alle de tusind agitatoriske Løgne, der daglig „slippes løs" og farer gøende omkring i Folket som Blodhunde paa en Tømmerplads. — — Sjælerov og Sjælemord hører til Dagens Orden. — Menneskeværdien synker. I Folkedybet dannes et Bundfald af Menneskebærme — og paa „Folkehøjderne" et Skum af Sjælebobler. — Hvis Menneskeheden var et Børspapir, vilde den ikke staa i Pari-Kurs. Den er sunken dybt under den Værdi, som den efter Guds evige Paaskrift lyder paa; — og den synker stadig.

Mange føler, at det kan ikke saadan blive ved. Men hvad gør man? Man drømmer en vaagen Drøm om Op-Dragelse ved Hjælp af nye Metoder og forbedret Undervisning og om Folkeløftelse ved Hjælp af Fagforeninger, Agitation og Parlamentarisme. Man drømmer og venter sig store Ting! — Men Drømmen har s i n Tid. Hver Gang Hejseværket skal til at gaa, brister Tougene ligesom Filisternes „nye Reb" brast for Samson, da han vaagnede; — og Folket falder tilbage i et nyt Uføre — et nyt Elle af det gamle Dynd.

Der trænges til Naadens Op-Dragelse nu mere end nogen Sinde. Der trænges til Folkeopdragere i Kristi Aand.

Og derfor kommer jeg til eder, I unge Seminarister og I ældre Lærere, og siger til eder i min Herres Navn: Bliv ikke Folkeopdragere uden op-dragende Magt — dem har vi nok af. Men giv jer selv ind under Naadens Op-Dragelse; — giv Jesus ders Hjerte i fuld personlig Forstand; og gaa saa ud som Kristi Haandlangere i ders Gerning og kast Naadens Reb til den Slægt, der synker. — —

— — Vi har faaet en ny Skolelov; — og det kan være godt. Men lad os over den nye ikke glemme den gamle Skolelov, — den, der lyder: Gaar ud og gører alle Folk til m i n e Disciple! —